



**НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ**

**Цикл: Про обдарованість від А до Я**

**ЛЕКЦІЯ №5**

**ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ**

**Ведучий лекції Піонтковський-Вихватень Богдан, психолог ЦДПОУМ, кандидат педагогічних наук.**

**03.12.2021**



## ОСВІТНЯ ПРАКТИКА І ДИТЯЧА ОБАРТОВАНІСТЬ

Словосполученням  
«обдаровані діти»  
(обдарована дитина)  
позначається якась  
винятковість.





**«Обдарована дитина — це дитина, яка виділяється яскравими, очевидними, іноді визначними досягненнями (або має внутрішні передумови для таких досягнень) у тому чи іншому виді діяльності»**

робоча концепція обдарованості



## Категорії обдарованих дітей

- кмітливі;
- блискучі учні;
- креативи;
- компетентні;
- талановиті;
- мудрі.



# ЗАГАЛЬНЕ І ПРИВАТНЕ У РОЗВИТКУ

Поряд із глибинними, існують досить багато особливостей, що часто виявляються в мисленні та поведінці дитини, у її спілкуванні з однолітками та дорослими.



## *Історіометрика*



*Фредерік Вудз  
1903 - 1989*

Фредерік Вудз запропонував простежувати життя видатних людей від дитячих років до зрілості і таким чином виявляти закономірності та взаємозв'язки в їхньому становленні та розвитку.

- **люди** з високим творчим потенціалом, як правило, виявляють свій талант у якійсь галузі знань, їм властиво присвячувати життя своєму покликанню;
- **справа**, якій вони служать, потребує вміння концентрувати волю протягом тривалого часу, щоб вирішувати масштабні завдання;
- **продукти творчості** - відзначені печаткою таланту витвори мистецтва, відкриття, що рухають уперед науку, народжуються не раптом, тому гідної оцінки докладених зусиль доводиться чекати роками;
- **від такої** цілеспрямованості творців, відданості справі життя часто страждають сім'я та людські зв'язки;
- **творчість** «високого польоту» пов'язана з конфліктами і готовністю жертвувати.



***Катаріна Кокс***  
***1890 - 1984***



- швидкість мислення;
- гнучкість мислення;
- оригінальність;
- пильність у пошуках проблем;
- винахідливість, реактивність розуму, дотепність;
- переформулювання, введення у новий формат;
- здатність до добудови;
- принципове припущення відомої невизначеності;
- прагнення конвергентного мислення;
- здатність до дивергентного мислення;
- бажання не бути схожим, усвідомлений виклик традиції;
- висока самодисципліна;
- прагнення до досконалості;
- готовність йти на ризик.



*Джой Гілфорд*  
**1897 – 1987**



# САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ І САМОАКТУАЛІЗАТОРИ



- перший рівень становлять фізіологічні потреби;
- другий рівень - потреби у безпеці, стабільності, впевненості, захищеності та;
- третій рівень - потреби в любові та прихильності, спілкуванні, бажанні мати своє місце в групі;
- четвертий рівень - потреби у повазі, самоповазі, незалежності, самостійності, майстерності;
- п'ятий рівень — потреби у самоактуалізації, самореалізації у творчості.



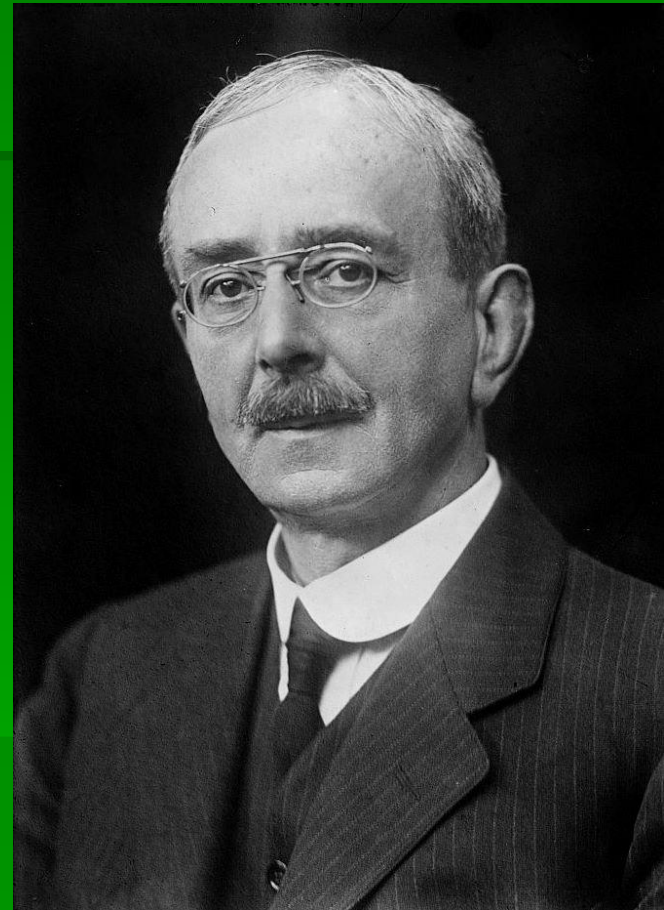
*А. Маслоу  
1908 – 1970*

На думку А. Маслоу, люди, які самоактуалізуються, є зразками психічного здоров'я. Вони показують усім, що потенціал творчого зростання людства набагато вищий, ніж той, якого досягає більшість людей.

## ГЕТЕРОХРОНІЯ І ДИСИНХРОНІЯ РОЗВИТКУ

Гетерохронія розвитку –  
нерівномірність у  
дозріванні різних  
функціональних систем  
головного мозку.

Дисинхронією –  
називають  
нерівномірність  
розвитку окремих  
здібностей та  
особистісних якостей.



*Ч. С. Шеррінгтон  
1857-1952*



## *Мозок та свідомість*



**Дж. К. Екклс**  
**1903 - 1997**

"мозок не є продуцентом думки, а лише її акцептором"



**Н. П. Бехтерева**  
**1924 - 2008**

## ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНИХ ЯК НАУКОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Небажання природи діяти просто й однозначно змушує нас розглядати творчість і творця як явища природні — складні та суперечливі, а з погляду класичних теорій, ще й погано структуровані.



Horizons by Phil Koch

## ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ



Цікавість — жага новизни, інтелектуальної стимуляції, що визначається у вітчизняній психології ще й як потреба в «розумових враженнях», характерна для кожної здорової дитини.



## *Надчутливість до проблем*

Здатність бачити проблему там, де інші не бачать жодних складнощів, де все видається простим і ясним — одна з найважливіших якостей справжнього митця.



# Надситуативна активність

*Йдеться про прагнення постійного поглиблення в проблему.*





***Високий рівень розвитку логічного мислення***

***Схильність до завдань дивергентного типу***





**Термін «оригінальність»**  
утворений від латинського  
**originalis**, що у прямому  
перекладі означає  
«первісний», «справжній».  
Але при цьому в психології  
зазвичай оригінальністю  
називають здатність  
висувати нові, несподівані  
ідеї, що відрізняються від  
широко відомих.



## *Гнучкість мислення*

Здатність швидко і легко знаходити нові стратегії рішення, встановлювати асоціативні зв'язки та переходити в мисленні та поведінці від явищ одного класу до інших, часто далеких за змістом, називають гнучкістю мислення.





## *Легкість генерування ідей*



Цю якість іноді називають швидкістю або продуктивністю мислення і зазвичай розглядають як здатність до генерування великої кількості ідей у відповідь на проблемну ситуацію.



## *Легкість асоціювання*

Наявність вміння бачити зв'язки між різними явищами та подіями, далекими за змістом.



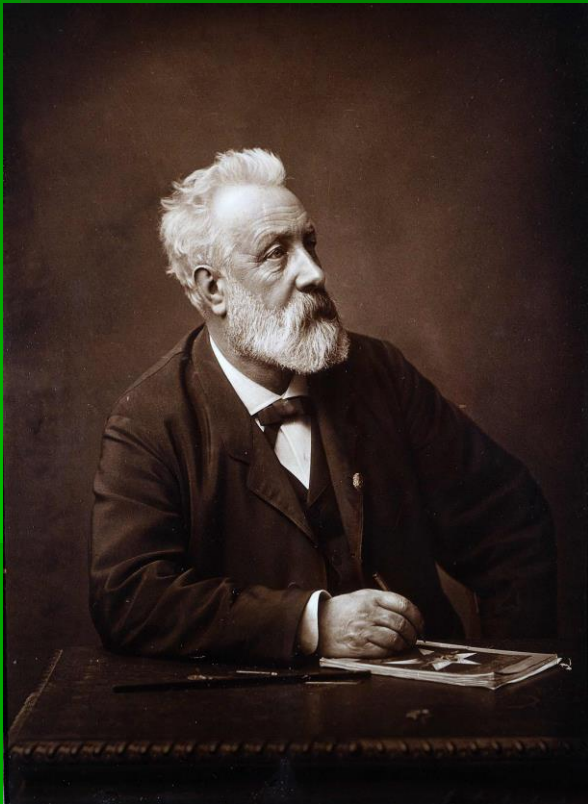
## *Метафоричність мислення*



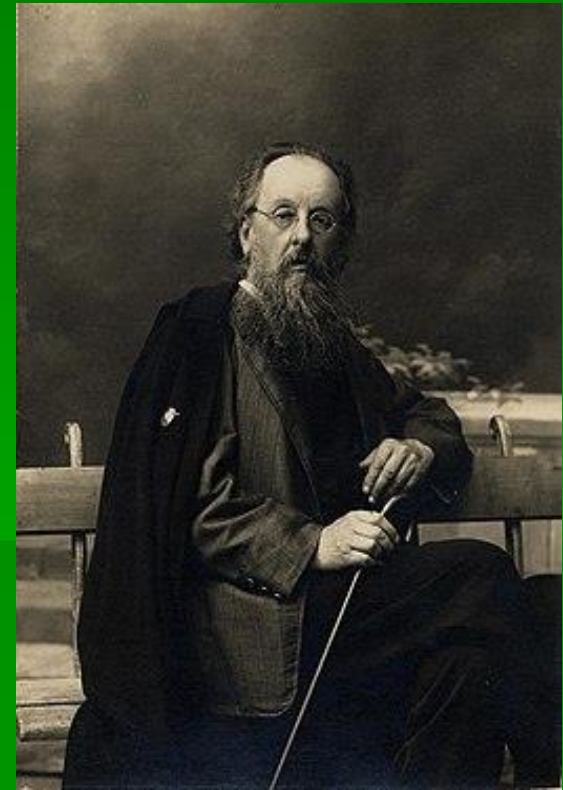
***А. В. Брушлінський***  
*1933-2002*

**Метафора – це мовний зворот, що містить приховане уподібнення, образне зближення слів на основі їх переносного значення.**

Видатними фахівцями з наукових прогнозів завжди вважалися та були письменники-фантасти.



*Жюль Верн  
1828-1905*



*К. Е. Циолковський  
1857 - 1935*



## Висока концентрація уваги



**О. О. Ухтомський**  
**1875-1942**

Людина може зберігати у своїй пам'яті гігантський обсяг інформації, і формально їй неможливо відмовити у званні ерудиту. Але розум і ерудованість зовсім не те саме.



## ***Здатність до оцінки***



***О. М. Матюшкін***  
*(1927-2004)*

Здатність до оцінки – похідна від критичного мислення. Вона передбачає можливість оцінки товарів діяльності, і навіть розуміння як власних, так і чужих думок і вчинків.



# ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Перфекціонізм —  
прагнення доводити  
продукти будь-якої своєї  
діяльності до найвищих  
ВИМОГ.



# Самоcтійність



Самоcтійність як особистісна властивість передбачає:

- незалежність суджень та дій, здатність самоcтійно, без сторонньої допомоги та підказок реалізовувати важливі плани;
- відповідальність за вчинки та їх наслідки;
- внутрішню впевненість у тому, що така поведінка можлива та правильна.



# Соціальна автономність

Соціальна автономність - одна з основних особливостей обдарованих дітей. Ця якість, природно, є основою для величезної кількості проблем, з якими постійно стикається обдарована дитина.





# Егоцентризм



Егоцентризм дитини визначається її нездатністю стати на позицію іншої людини, що пов'язана з обмеженістю її досвіду.

**Моральний егоцентризм** – дітям та підліткам буває нелегко виявити підстави моральних дій та вчинків інших людей.

**Комунікативний егоцентризм** – маленька дитина у своїй промові не намагається поставити себе на місце слухача.

# Лідерство

У спілкуванні з однолітками (не обдарованими дітьми) обдарована дитина часто бере роль керівника і організатора групових ігор та справ.



***О. І. Савенков***

# *Змагання*



Змагання, конкуренція  
- важливий фактор  
розвитку особистості,  
зміцнення та  
загартування характеру.



# *Особливості емоційного розвитку*

Більшість фахівців схиляються до того, що емоційна сфера обдарованої дитини має низку особливостей, характер та причини яких описуються по-різному.



## *Творче сприйняття випадковостей*

У концепції обдарованості Аллана Танненбаума одним із пунктів є так звані випадкові фактори — «потрапити в потрібне місце в потрібний час».



# Гумор та обдарованість



Здатність виявляти несподіванки, контрасти розглядається прихильниками когнітивної теорії гумору як ключ до його розуміння.





НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
**ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ**  
**Запрошує:**



Наступна лекція з циклу «Про обдарованість від А до Я» на тему «**Діагностика дитячої обдарованості**» з'явиться на YouTube каналі Інституту розвитку освіти **24.12.2021.**

Цей цикл розроблено для педагогів, психологів, батьків, профконсультантів, студентам вищих навчальних закладів психолого-педагогічного профілю, та всіх бажаючих з метою підвищення кваліфікації.

**Детальніше про цикл лекцій "Про обдарованість від А до Я" тут:**  
<https://cutt.ly/3R7j8mf>







НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ  
Запрошує:



Запрошуємо учнів 9-11 класів і студентів коледжів:  
02.12.2021 на День професій з Аерокосмічним факультетом ІАЕ  
детальніше тут: <https://cutt.lv/NYqKAoE>  
08.12.2021. Запрошуємо на День відкритих дверей ІАЕ. Детальніше  
тут: <https://cutt.lv/hYqLffH>





НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
**ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ**  
**Запрошує:**



Пропонуємо вам переглянути **цикл лекцій Логіка**. Цей цикл розроблено для учнів закладів загальної середньої освіти, студентів ВНЗ, коледжів та всіх хто цікавиться Логікою.

**Лекція №3 «Поняття»** з'явиться на YouTube каналі Інституту розвитку освіти **17.12.2021**

Детальніше про цикл лекцій **Логіка** тут: <https://cutt.ly/zR7kt3M>

Запрошую у **Online Психологічний інформаційно-консультаційний центр «ПТАХ»** <https://cutt.ly/amawRn4>





# НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Website: <https://nau.edu.ua/>

Facebook: <https://www.facebook.com/nauofficial>

## ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ



Website: <http://iro.nau.edu.ua/>

E-mail: [iro@npp.nau.edu.ua](mailto:iro@npp.nau.edu.ua)

тел.: (044) 406-72-02; 406-72-09

ЦЕНТР ДОПРОФЕСІЙНОЇ  
ПІДГОТОВКИ  
ТА ОБДАРОВАНОЇ  
УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ



корпус 8а, кім. 609а, 609

тел.: (044) 406-73-16, 406-68-47, 406-74-15

E-mail: [center.dpoum@nau.edu.ua](mailto:center.dpoum@nau.edu.ua)

Address: 03058 м. Київ, пр. Любомира Гузара, 1, корпус 8а